

Lluís Rodríguez: Economista també rima amb anarq

Lluís Rodríguez Algans és economista, militant de la CNT de Barcelona i membre de l'Institut de Ciències Econòmiques i de l'Autogestió (ICEA). Gràcies al treball intens i rigorós de la gent que en forma part, aquesta entitat –creada només fa un parell d'anys– ja s'ha convertit en un dels punts de referència de l'economia crítica de l'Estat espanyol.

Jordi Garcia
entrevista@setmanaridirecta.info

Tradicionalment, el pensament anarquista s'ha centrat poc en l'economia. Quines són les principals contribucions de l'anarquisme al pensament econòmic?

Com dius, l'anarquisme s'ha centrat poc en economia i ha desenvolupat molt millor els aspectes filosòfics i sociològics de crítica al poder i a l'autoritat, de qüestionament de la funció de l'Estat, etc. Altres corrents de pensament com el marxisme, tradicionalment, s'han enfocat a analitzar el funcionament de l'economia capitalista de forma molt solvent. Tot això, però, convé matisar-ho, ja que, dins la història del pensament, existeix la tendència d'etiquetar les posicions per reforçar els corrents de pensament, tot i que aquest procés no és lineal ni té una coherència interna absoluta. Per posar un exemple, les aportacions teòriques de Paul Baran i les empíriques d'autors radicals americans més contemporanis en relació a què és treball productiu i improductiu –per tant, útil socialment– trenquen amb la posició marxista clàssica del tema. Aquests raonaments s'adscriuen al corrent (neo)marxista, però teòricament connecten més amb autors anarquistes, anarcosindicalistes o institucionalistes anteriors com Cornéllissen o Veblen. Dit això, sí que crec que l'anarquisme i l'anarcosindicalisme han fet aportacions importants al debat de com organitzar l'economia i la societat de forma autogestionària i de la forma d'arribar-hi, amb autors com Kropotkin, Pierre Besnard, Christian Cornéllissen, Rudolf Rocker, Isaac Puente, Abad de Santillan, Gaston Leval, Abraham Guillén, i més recentment, Michael Albert i Robin Hahnel.

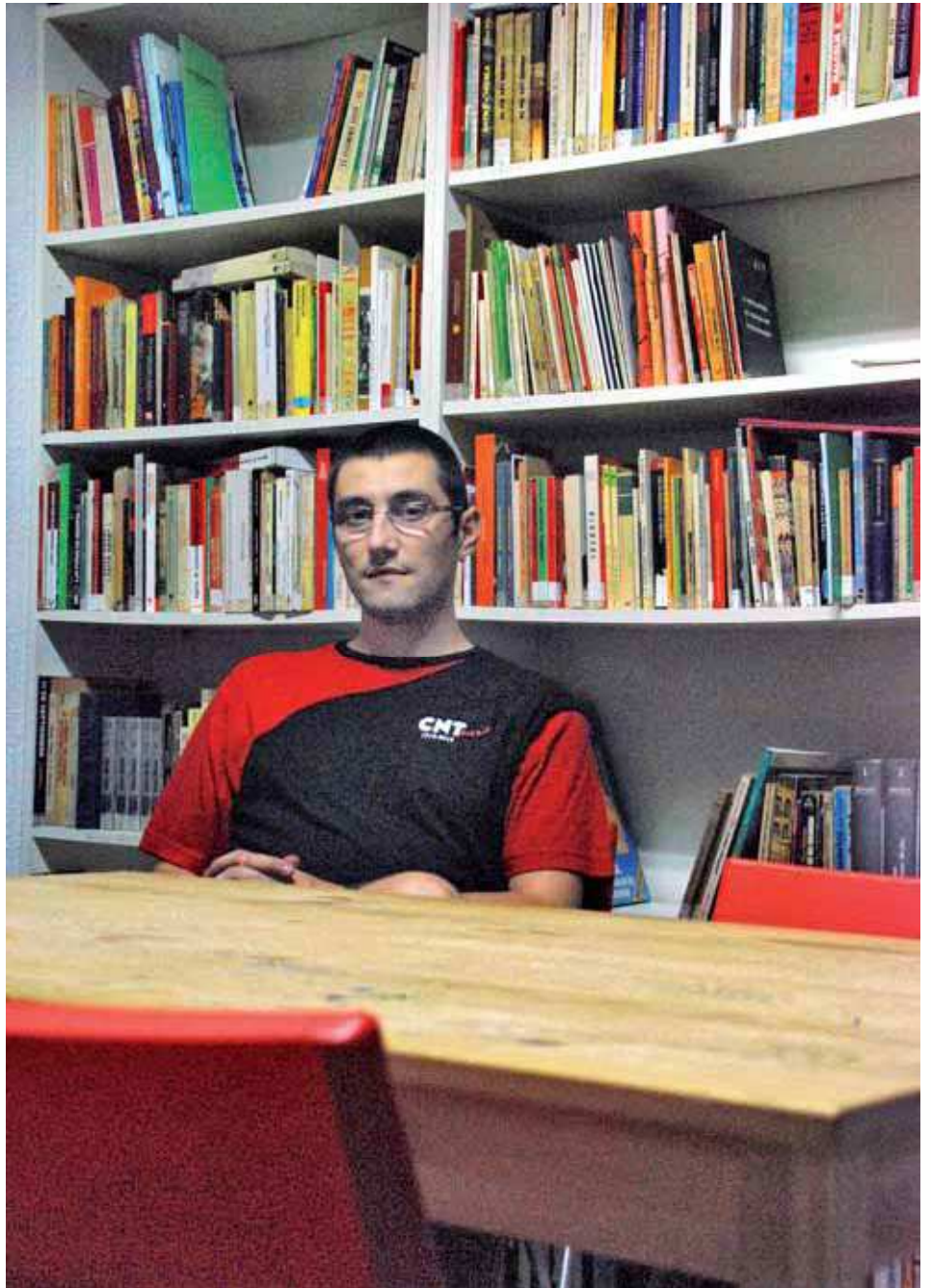
“L'anarquisme i l'anarcosindicalisme han fet aportacions importants al debat de com organitzar l'economia i la societat de forma autogestionària”

En aquest sentit, l'estudi de les col·lectivitzacions llibertàries del 36 deu ser una font important per reflexionar sobre com autogestionar l'economia...

Les col·lectivitzacions van demostrar que la gestió econòmica assembleària del treball és possible i viable a gran escala. També es va comprovar que la llibertat d'experimentació implica una riquesa d'experiències, com per exemple la que va tenir lloc a la ciutat d'Alcoi, amb una gestió anarcosindicalista tant al camp com a la indústria; l'experiència important de les col·lectivitzacions industrials de caire socialista llibertari a Catalunya, o l'experiència de les col·lectivitzacions agràries de caire comunista llibertari a l'Aragó. Com a resultat, també es va aconseguir millorar les condicions de treball i de vida en general, tot i la conjuntura de guerra. En definitiva, es va demostrar que l'autogestió generalitzada és possible.

No tot devien ser flors i violes...

Segurament, hauria calgut més temps per consolidar aquestes conquestes, poder accedir a les primeres matèries necessàries i consolidar la demanda de forma estable. Cal tenir en compte la magnitud del que es va posar en marxa: calia reestructurar l'activitat econòmica, transformar la indústria i dirigir-la cap a les necessitats de la guerra, substituir importacions i dirigir alguns sectors enfocats a l'exportació cap a la demanda interna. En aquesta línia, hauria calgut tenir temps per treballar la coordinació econòmica llibertària. La classe treballadora anarcosindicalista va demostrar que podia fer-ho, malgrat les dificultats i les limitacions que es van

presentar. L'experiència també va deixar exemples d'egoisme d'empresa que s'han reproduït en altres èpoques, com a la Iugoslàvia comunista. És evident que el bloc soviètic mai no va deixar enrere la societat de classes ni l'explotació econòmica i va substituir la classe capitalista per la burocràtica, per tant, malgrat les insuficiències, aquesta experiència va ser molt més profunda.

A vegades, fa l'efecte que l'anarquisme va aturar el seu rellotge el 1936. Quins punts de referència més actuals ens ofereix?

Cal dir que, durant la transició i, sobretot, a Catalunya, l'anarquisme va ser un moviment social molt important. Així mateix, moviments socials més propers en el temps han recollit la filosofia de funcionament anarquista –encara que no es reconeguin explícitament com a tals– i fins i tot han desenvolupat algun dels seus objectius, com pot ser el moviment okupa o l'antimilita-

rista. Dit això, crec que les referències actuals són principalment les organitzacions i entitats que conformen el moviment llibertari. Cal parlar, doncs, de la centenària CNT, la branca laboral i econòmica de l'anarquisme, que encara avui desenvolupa una lluita important per consolidar un model sindical diferent del de la resta de sindicats, basat en l'assemblearisme i l'acció directa. La CNT, des de la perspectiva dels sindicats, representa el sindicalisme revolucionari. Per altra banda, trobem organitzacions de caire específicament anarquista com pot ser la Federació Anarquista Ibèrica (FAI), que actua en un àmbit social i cultural, o la Federació d'Estudiants Llibertaris (FEL), que ho fa en el context estudiantil. Cal destacar, també, el renovat moviment d'ateneus llibertaris i centres d'estudis, dins el qual ens incloem l'ICEA, com a eines de projecció cultural, analítica i propositiva.

Guista

Al servei de l'autogestió

L'ICEA és una entitat cultural que es va constituir el març de 2008 amb l'objectiu de desenvolupar activitats de docència i investigació en economia política, ciències socials i autogestió obrera i social. Es basa en els principis anarquistes d'assemblearisme, federalisme, solidaritat i suport mutu. Els seus objectius principals són tres: analitzar l'actual sistema econòmic i social, el capitalisme; fer propostes de política econòmica, laboral i social des d'una perspectiva llibertària i enfocades a anar implantant estructures autogestionàries, i per últim, estudiar les formes econòmiques i socials amb què es pot substituir el capitalisme en clau autogestionària.

Encara que es tracta d'una entitat de creació recent, desenvolupa força activitat: un grup d'estudi d'introducció a l'economia, conferències sobre temes com la crisi internacional i el subdesenvolupament, les empreses recuperades a l'Argentina, el canvi climàtic, el cooperativisme i l'anarcosindicalisme, la reforma laboral i de pensions, etc. Així mateix, elabora informes de suport per lluites sindicals i s'encarrega d'un consultori sociolaboral al *Diagonal* i de la secció d'economia del periòdic *Cnt*. Labril passat, va col·laborar en l'organització de les jornades titulades *Alternatives al capitalisme, l'autogestió a debat*, celebrades en el marc del centenari de la CNT a Barce-

lona. Entre els seus projectes de futur, vol publicar la segona edició del *Cuadernos del ICEA nº1* sobre la crisi econòmica, a més d'informes i documents de treball relacionats amb les privatitzacions i les recuperacions d'empreses.

L'ICEA té la seu social a la Federació Local de Sindicats de la CNT de Barcelona, a la plaça del Duc de Medinaceli, 6, entresòl 1a.

MÉS INFORMACIÓ

– <http://iceautogestion.org>

En el mateix nom de la vostra entitat, Institut de Ciències Econòmiques i de l'Autogestió (ICEA), atribuïu a l'economia la categoria de ciència. Però l'estrepitosa falta de predicció de la crisi actual per part de la immensa majoria d'economistes i investigadors no demostra, precisament, que, més que una ciència hi ha tantes economies com ideologies i que l'economia dominant no és altra cosa que una eina de legitimitació de la gent més rica?

D'entrada, crec que l'economia és una ciència social, no una ciència exacta o matemàtica. I aquí, segurament, discrepo de la majoria d'economistes acadèmics. Dit això, sí que crec que l'economia dominant és una eina de legitimitació dels rics tot i que, d'ella, almenys en algunes branques més aplicades o d'empresa, se'n poden extreure anàlisis útils. Això no treu que, almenys des de l'ICEA, utilitzem paradigmes d'economia política radical, és a dir, d'anàlisi del capitalisme anant a l'arrel. A qualsevol que vulgui transformar la societat, li interessa analitzar el sistema amb les millors eines possibles; sabem que l'economia burgesa no les subministra, però sempre se'n pot aprofitar alguna cosa. Respecte a la falta de predicció, ho és, en part, per la forma dominant d'analitzar l'economia, no massa útil per analitzar tendències i punts d'inflexió, i en part, senzillament perquè s'ha mirat cap a un altre costat per no voler dir en públic el que era evident que passaria.

“Els motius pels quals no hi ha una explosió d'ocupació d'empreses com en altres èpoques són variats, però un d'important és la debilitat del sindicalisme de classe”

Manteniu contactes amb altres sectors de l'economia crítica?

Els membres de l'ICEA que som economistes ens hem conegut i continuem participant en el moviment d'economia crítica a l'Estat espanyol. Esperem que aquesta col·laboració es tradueixi en activitats conjuntes tal com s'estan impulsant i, sobretot, a aportar el nostre punt de vista de l'economia i la societat, així com del que creiem que ha de ser una economia i una societat diferents. En la meua opinió, la pregunta que ens hauríem de fer és com hauríem d'estructurar una economia i una societat llibertàries perquè no hi hagi la possibilitat de tornar enrere al capitalisme. A partir d'aquí, crec que s'hauria d'establir un sistema de planificació social de

manera que les necessitats de consum guessin la producció i tractant d'evitar institucions econòmiques que permetessin mantenir o reproduir els esquemes capitalistes.

Penses que una economia tan complexa com l'actual es pot planificar? No seria més factible recórrer al mercat com a instrument de coordinació espontània entre l'oferta i la demanda?

El mercat és anterior al capitalisme i pot ser útil per processos d'intercanvi o de redistribució de productes, un cop feta una primera assignació. D'altra banda, entenc que els mecanismes de competència entre empreses suposen un pilar fonamental del capitalisme, tot i que caldria veure si poden tenir alguna utilitat en un context autogestionari d'alguna indústria concreta. En casos històrics de socialisme de mercat com Iugoslàvia, els resultats en aquest sentit no van ser massa satisfactoris, ja que se sostenia l'estructura de classes i l'Estat, juntament amb un mercat de treball, atur, pobresa i—conseqüentment—polarització de rendes.

Quines són les propostes anarquistes davant la crisi econòmica actual?

Si parlem d'una posició anarquista, sens dubte, seria tractar d'eliminar l'estructura social i econòmica actual per substituir-la per una altra basada en la satisfacció de les necessitats, la solidaritat i el suport mutu i que, per tant, sigui molt més eficient i justa. Ara bé, si estem d'acord que això no és possible a curt termini, nosaltres estem treballant per fer propostes que puguin servir com a programa i eina d'actuació. Evidentment, quan fem aquestes propostes, pensem en agents vinculats amb el sindicalisme de classe i anarquista, així com en organitzacions socials i anarquistes. Creiem que, si no és possible eliminar el capitalisme a curt termini, almenys cal fer propostes dirigides a aconseguir la gestió de l'economia i la societat per part de la classe treballadora, com a forma d'anar canviant la correlació de forces. En aquesta línia, podem enquadrar mesures en termes de *reformistes, progressives i transformadores*. Les mesures reformistes es plantejarien amb l'objectiu de dotar la classe treballadora d'un escut social davant la crisi alhora que pretenen evidenciar la posició de classe de l'Estat en no aplicar-les. En aquest tipus de propostes, hi entrarien les polítiques econòmiques d'inversió pública, una reforma fiscal que incrementés els impostos a les empreses i als rics, les polítiques laborals passives de subsidis... Les mesures progressives tindrien l'objectiu de reforçar el control sindical de classe i anarquista de les relacions econòmiques i laborals. Un exemple seria el control sindical de l'oferta laboral per part d'aquestes organitzacions. Per últim, les mesures que anomenem transformadores buscarien la substitució de la gestió privada per la gestió obrera i social, prenent com a exemple la recuperació i cooperativització d'empreses.

Fins ara, sembla que s'estan donant pocs casos de recuperació i cooperativització d'empreses, si comparem les xifres amb les de la crisi industrial dels 80...

Efectivament, s'ha de fer un treball important en aquesta línia. Avui dia, no existeix el costum d'afrontar processos col·lectius en el món laboral, no només cooperatives, sinó tampoc seccions sindicals. Quan es planteja la recuperació d'empreses, s'ha de tenir en compte la importància de l'afiliació i la pràctica sindical prèvies. Voler cooperativitzar una empresa en funcionament sense una tradició de lluita sindical és un salt al buit massa gran i amb moltes possibilitats de fracàs. Penso que la praxi sindical ensenya a organitzar-se col·lectivament, a establir plataformes reivindicatives i a abordar els problemes col·lectius de forma que s'impliquin el màxim nombre de treballadors possible. A més, normalment, les seccions sindicals analitzen la informació de l'empresa i el sector econòmic, juntament amb estudis de mercat, per—en cas de conflicte laboral—estudiar els competidors i clients. Aquesta informació i praxi serveix eventualment per apoderar-se dels mitjans de producció i gestionar una empresa cooperativitzada. Els motius pels quals no hi ha una explosió d'ocupació d'empreses com en altres èpoques són variats, però un d'important és la debilitat del sindicalisme de classe. Ara bé, entenc que això no invalida la necessitat de potenciar aquesta línia d'actuació.

“Cal donar suport a la vaga del 29 perquè, si fracassa, no hi sortiran perdent CCOO i UGT, ja prou desacreditades, sinó sobretot els treballadors, que patiran les mesures més dures d'ajust”

Què hem de fer el dimecres que ve, 29 de setembre?

Des de l'ICEA, creiem que cal donar suport a qualsevol mobilització que intenti evitar que la crisi la pagui la classe treballadora. Personalment, penso que cal fer vaga des d'una perspectiva crítica amb el sindicalisme oficial. Si bé és cert que la vaga és una rentada de cara pel sindicalisme institucionalitzat, cal donar-li suport perquè, si fracassa, no hi sortiran perdent CCOO i UGT, ja prou desacreditades, sinó sobretot els treballadors, que patiran les mesures més dures d'ajust. Cal dir, també, que fer vaga no significa quedar-se a casa, sinó participar en les mobilitzacions i piquets que s'organitzin. Jo participaré als piquets que organitzi la CNT a Barcelona.